

Дзяржаўная ўстанова культуры
«Дрыбінская бібліятэчная сетка»
Цэнтральная раённая бібліятэка
Аддзел бібліятэчнага маркетынгу і рэкламы

Блішчыць у небе зор пасеў...

Трыкошт.

Мне доўгае разстанне з
Чэрней ад Вашых горных хв.

Таму не надобна чака прыкме
Мне доўгае разстанне з Ваш

Я кабыднёў ад горкіх сміх
Трыкошт начаў славамі:

Мне доўгае разстанне з Ваш
Чэрней ад Вашых горных хв.

М. Богдановіч

Дзяржаўная ўстанова культуры
«Дрыбінская бібліятэчная сетка»
Цэнтральная раённая бібліятэка
Аддзел бібліятэчнага маркетынгу і рэкламы

Блішчыць у небе зор пасеў...

Метадычныя рэкамендацыі
да 125-годдзя з дня нараджэння
беларускага пісьменніка
Максіма Багдановіча

Дрыбін 2016

Блішчыць у небе зор пасеў... : метадычныя рэкамендацыі да 125-годдзя з дня нараджэння беларускага пісьменніка Максіма Багдановіча / Дзяржаўная ўстанова культуры «Дрыбінская бібліятэчная сетка», Дрыбінская цэнтральная раённая бібліятэка, Адзел бібліятэчнага маркетынгу і рэкламы ; [складальнік А. С. Падгурская ; рэдактар М. А. Сакалова ; дызайн вокладкі Н. А. Барбацько]. - Дрыбін, 2016. - 29 с.

Метадычныя рэкамендацыі прысвечаны жыццю і творчасці беларускага класіка, пісьменніка, публіцыста, літаратуразнаўца, перакладчыка, аднаго са стваральнікаў беларускай літаратуры і сучаснай літаратурнай беларускай мовы - Максім Адамавіч Багдановіч.

У парадах прапанаваны матэрыялы для арганізацыі кніжных выстаў, паліц па творчасці пісьменніка, размешчаны рэкамендацыі для правядзення літаратурных мерапрыемстваў, прысвечаных юбілею пісьменніка.

Выданне будзе карысным таксама і культработнікам, выкладчыкам беларускай мовы і літаратуры, а таксама ўсім, хто цікавіцца жыццём і творчасцю М.А. Багдановіча.

ЗМЕСТ

«Пясняр Беларусі сінявокай». Агляд жыцця і творчасці Максіма Багдановіча.....	6
Інфармацыйна-выставачная дзейнасць бібліятэк да 125-годдзя з дня нараджэння М.Багдановіча.....	8
Наглядныя формы работы.....	8
Макеты тэматычных выстаў па творчасці М.Багдановіча.....	10
Масавыя формы работы.....	12
Сцэнарныя матэрыялы.....	13
Вечар-партрэт «Я хацеў бы спаткацца з Вамі.....	13
Літаратурная вечарына «Ты не згаснеш ясная зраначка».....	19
Пазнавальная віктарына «Жыццё і творчасць Максіма Багдановіча».....	27
Дадатковыя матэрыял аб жыцці і дзейнасці.....	28
Спіс выкарыстанай літаратуры.....	29

«Пясняр Беларусі сінявокай»
Агляд жыцця і творчасці Максіма Багдановіча

Вечна светлы і вечна дужы,
Вечна юны, як наша зямля.
Мы табой ганарымся – і плачам,
Мы нясём цябе ў сэрцы праз дым.
Нізка голаў схіляю, юнача,
Перад вечным глаголам тваім.

У. Караткевіч «Багдановічу»

Нарадзіўся 9 снежня (27 лістапада ст. ст.) у 1891 г. ў Мінску, у сям’і настаўніка. Бацька будучага паэта - Адам Ягоравіч, маці - Марыля Апанасаўна. Сям’я Багдановічаў тады жыла на вуліцы Аляксандраўскай (зараз вул. М.Багдановіча).

У Мінску, аднак, сям’я Багдановічаў пасля нараджэння сына Максіма жыла яшчэ толькі паўгода. У 1892 г. пераехалі ў Гродна, дзе таксама вельмі надоўга сям’я Багдановічаў не затрымалася. Прычынай стала заўчасная смерць маці паэта ў 1896 г., і бацька з дзецьмі пераязджае ў Ніжні Ноўгарад.

Развітанне з магілай маці стала для будучага паэта і развітаннем з Радзімай, з Беларуссю – развітанне надоўга, аж да лета 1911 г., калі ён наведае Віленшчыну, Маладзечаншчыну, да кастрычніка 1916 г., калі прыедзе ў Мінск, каб пражыць у ім усяго пяць месяцаў.

У 1902 г. Максім паступіў вучыцца ў першы клас Ніжагародскай мужчынскай гімназіі. У 10–11 гадоў пачаў пісаць вершы па-беларуску. 6 чэрвеня 1907 г. у газеце «Наша Ніва» публікуюць першае апавяданне М. Багдановіча «Музыка», а ў 1909 г. – першыя вершы паэта.

У 1911 г. М. Багдановіч паступіў вучыцца ў Яраслаўскі юрыдычны ліцэй. Пры гэтым ён вельмі настойліва займаўся самаадукацыяй, шмат увагі аддаваў замежным мовам: вывучаў грэчаскую, лацінскую, італьянскую, польскую, французскую і нямецкую.

У 1912 г. у газеце «Наша Ніва» публікуецца цыкл яго вершаў аб гісторыі Беларусі.

У 1913 г. у друкарні Марціна Кухты выдаецца зборнік вершаў М. Багдановіча «Вянок» – адзіная яго прыжыццёвая кніга паэтычных твораў.

У 1914-1916 гг. Багдановіч працягвае актыўна займацца паэтычнай творчасцю, напісаннем артыкулаў, перакладамі.

У кастрычніку 1916 г., пасля заканчэння юрыдычнага ліцэя, вярнуўся на Беларусь, у Мінск, дзе ўладкаваўся на працу ў губернска харчовы камітэт.

У Максіма Багдановіча было шмат творчых планаў, ён хацеў выдаць шэраг паэтычных зборнікаў («Маладзік», «Пярсцёнак», «Шыпшына», «Полынь-трава»). Але здзейсніць гэтыя намеры не змог. У лютым 1917 г. цяжка хворы М.Багдановіч пакінуў Мінск, і зноў накіраваўся ў Крым на лячэнне ад туберкулёзу.

Аднак лячэнне не дапамагло, і 25 мая 1917 г. у дваццаціпяцігадовым узросце Максім Багдановіч памёр. Пахаваны ў Ялце на гарадскіх могілках.

У Мінску, у Траецкім прадмесці знаходзіцца Літаратурны музей Максіма Багдановіча. Акрамя таго, у Мінску захаваны дом, у якім жыў Максім Багдановіч (вул. Рабкораўская, 19), дзе размешчаны філіял яго музея – «Беларуская хатка» (па назве літаратурнага гуртка, у якім удзельнічаў паэт). Другі філіял музея – «Фальварак Ракуцёўшчына», дзе гасцяваў паэт і напісаў два цыклы вершаў, знаходзіцца ў Маладзечанскім раёне Мінскай вобласці. Музей класіка беларускай літаратуры працуе ў Гродні, а таксама ў Яраслаўлі.

Помнікі Максіму Багдановічу ёсць у Мінску, а таксама ў Расіі (у Яраслаўлі і ў Маскве) і на Украіне (на магіле паэта ў Ялце і ў Місхоры). Мемарыяльныя дошкі ў яго гонар усталяваны ў Мінску, Гродне, Ніжнім Ноўгарадзе, Яраслаўлі, Ялце, вёсках Вязе Асіповіцкага раёна Магілёўскай вобласці і Ракуцёўшчына Маладзечанскага раёна Мінскай вобласці. Памяць Максіма Багдановіча ўшанавана ў назве вуліцы горада Мінска. Вуліцы яго імя ёсць таксама ў Брэсце, Віцебску, Гомеле, Гродне, Магілёве, Н.Ноўгарадзе, Яраслаўлі, Ялце і іншых населеных пунктах. Яго імя нададзена школам і бібліятэкам у многіх гарадах Беларусі. У 1927 г., праз 10 гадоў пасля смерці паэта, Валянцінам Волкавым быў створаны «Портрет Максіма Богдановіча», які цяпер захоўваецца ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь. На вершы Максіма Багдановіча запісваліся музычныя творы. Некаторыя з іх сталі народнымі песнямі - «Лявоніха», «Зорка Венера», «Слуцкія ткачыкі».

Знакаміты вакальнаінструментальны ансамбль «Песняры» неаднойчы звяртаўся да творчасці паэта. Асобна трэба адзначыць праграму «Вянок», поўнаасцю складзеную з песень на вершы Максіма

Багдановіча, музыку да яе напісалі Уладзімір Мулявін і Ігар Лучанок.

Аб жыцці і творчасці Максіма Багдановіча зняты кіна-, відэафільмы. Яго лёсу прысвечаны поп-опера Ігара Паліводы (лібрэта складзена Леанідам Пранчаком) «Максім» і аперэта Юрыя Семянякі на лібрэта Алеся Бачылы «Зорка Венеры».

Максіму Багдановічу прысвечаны шматлікія літаратурныя творы. У 1991 годзе імя Максіма Багдановіча ўнесена ў календарны спіс ЮНЭСКА «Годовщины выдающихся лиц и событий».

Інфармацыйна-выставачная дзейнасць бібліятэк да 125-годдзя з дня нараджэння М.Багдановіча

Наглядныя формы работы

З мэтай раскрыцця і папулярызацыі літаратуры, каб зацікавіць чытачоў творчасцю песняра, прапануем арганізаваць кніжныя выставы, адкрытыя прагляды літаратуры пад назвамі:

«Вечна юны, як наша зямля...»

«Максім Багдановіч і беларуская літаратура»

«У паэтычным садзе Максіма Багдановіча»

«Як зрабілася, што пакахаў цябе я...» (жаночыя вобразы)

«Пад зоркай Венеры»

«Застанецца ён непаўторным»

«Твае напевы не заснулі...»

«Паэт красы і гармоніі»

«Цуд паэзіі Багдановіча»

«Вершы дзівоснай прыгажосці»

«Сучаснік – назаўжды»

«Нязгасная зорка паэта»

«Ён сумленна служыў свайму народу»

«Нязгаснаю зоркай ты ў небе Радзімы навекі»

«Незабыўны Максім Багдановіч»

«Дзіўная зорка Максіма Багдановіча»

«Струменніца Максімава крынічка»

«Зорка Максімавай светлай душы»

«У родным краі ёсць крыніца...»

«А сэрца ўсё імкне да бацькоўскага краю...»

«І зорка гарыць, і не вяне вянок»

«Светлы след будзе вечна жывым...»

«А сэрца ўсё імкнецца да бацькоўскага краю...»

«Радзімая зямля, прынікнуў я к табе...»
«Я хацеў бы спаткацца з Вамі...»
«І свеціцца зорнае слова Максіма»
«Жыццё і творчасць Максіма Багдановіча»
«Максім Багдановіч і Мінск»
«Мінск – горад, дзе нарадзіўся паэт»
«Літаратурная спадчына М.Багдановіча»
«Лірыка Максіма Багдановіча»
«Паэзія чыстай красы»
«Слаўлю край свой у вершах і песнях»
«Пейзажная лірыка»
«Максім Багдановіч – крытык і літаратуразнаўца»
«Паэзія М.Багдановіча ў музыцы»
«М.Багдановіч у мастацтве»
«Дзіўная зорка Максіма Багдановіча»
«Дарогамі Максіма Багдановіча»
«Цвяток радзімы васілька»
«Незабыўны Максім Багдановіч»
«Так ярка пражыць – лепшай долі няма на зямлі»
«Маладыя гады – маладыя жаданні»
«Загадка Багдановіча»
«Паэт радзімы васілька»
«Максім Багдановіч – сын зямлі беларускай»
«Геній зямлі беларускай»
«Пясняр чыстае красы»
«Слова пра М.Багдановіча»
«М.Багдановіч у творчасці беларускіх пісьменнікаў»
«Успаміны пра М.Багдановіча»
«Памяці М.Багдановіча»
«У вянок Максіму Багдановічу»
«Максіму Багдановічу прысвячаецца...»
«Скрозь памяць далёкіх гадоў»
«Паэтычна-музычная вандроўка ў краіну светлага суму»
«Пясняр чыстае красы. Успаміны, артыкулы, прысвячэнні»
«Свяці, зорка, свяці: Дзецям пра Максіма Багдановіча»
«І зорка гарыць, і не вяне вянок...»
«Мая душа, як лук, нацягнутай была..»
«Вечнае святло Максімавай зоркі»
«І плыве твой радок, і звініць тваё слова»
«Твае напевы не заснулі...»

«Нязгаснаю зоркай ты ў небе Радзімы навекі»
«Светлы след будзе вечна жывым...»
«Нязгасная зорка беларускай паэзіі»
«Я хацеў бы спаткацца з Вамі»
«Максім Багдановіч: паэт, крытык, перакладчык»
«Пясняр Беларусі сінявокай»
«У творах музыка гучыць»
«Паэт красы, святла, любові»
«Геній зямлі беларускай»
«Маладыя гады — маладыя жаданні»
«Разам ляцець да зорак»
«У вянок Максіма»
«Па Максімавых сцежках»
«Вечнае святло Максімавай зоркі»
«Пад вернай зоркай Венерай»
«Святло паэзіі Максіма Багдановіча»
«Я не самотны, я кнігу маю...»
«Радзімая зямля, прынікнуў я к табе...»
«І свеціцца зорнае слова Максіма»

Макеты тэматычных выстаў па творчасці М.Багдановіча

Макет 1. «У паэтычным садзе Максіма Багдановіча».

1 раздзел. «А сэрца ўсё імкнецца да бацькоўскага краю...»

Эпіграф да 1 раздзела:

«Маці родная, Маці – Краіна!
Не ўсцішыцца гэтакі боль...
Ты прабач, ты прымі свайго сына,
За цябе яму ўмерці дазволь!...

М.Багдановіч «Пагоня»

Вершы: «Летапісец», «Перапісчык», «Кніга», «Безнадзейнасць»,
«Слуцкія ткачыхі».

2 раздзел. «Старая Беларусь»

Эпіграф да 2 раздзела:

«Ты прыйшоў
І гарачым словам
Рунь узняў на роднай зямлі
Ты сказаў нам:
Унукі Скарыны,

Дзе ваш гонар, моц і краса?».

У. Караткевіч «Багдановічу»

Вершы, прысвечаныя тэме прыроды: «Зімой», «Па над белым пухам вішняў...» і г.д.

3 раздзел. «Зачараванае царства»

Эпіграф да 3 раздзела:

«Бачу я, з прыродай зліўшыся душой,
Як дрыжаць ад ветру зоркі нада мной»

М.Багдановіч «Цёплы вечар, ціхі вечар...».

4 раздзел. «Інтымная лірыка»

Падраздзел 1. «**Яна выдумка маёй галавы**», дзе размешчана вершаванае апавяданне «Вераніка».

Эпіграф да 1 падраздзела:

«Увесь зачараваны ёй,
Скланіўся я душой маёй,
Натхнёнай, радаснай такою,
А ў сэрцы хораша было,
Там запалілася цяпло».

М.Багдановіч «Вераніка»

Аўтар уклаў у вобраз Веранікі разуменне жаноцкасці, прыгажосці і мацярынскія рысы. Гэта своеасаблівае Сredo паэта, якое ён выказаў ва ўсім цыкле «Мадонны».

Падраздзел 2. «**Як зрабілася, што пакахаў цябе я...**», дзе змяшчаюцца вершы, прысвечаныя Ганне Какуевай, такія як: «Учора шчасце толькі глянула нясмела...», «Муар» і г.д.

Эпіграф да 2 падраздзела:

«Толькі чаму ж гэта ў ночы глыбокія,
Даўшы спачынак стамлёным вачам,
Я шапчу цераз сны адзінокія:
«Аня... мая... нікаму не аддам».

М.Багдановіч «Толькі чаму ж гэта ў ночы глыбокія...»

Макет 2. «Незабыўны Максім Багдановіч».

1 раздзел – «Жыццёвая старонка паэта».

Эпіграф да 1 раздзела:

«Зорка Венера ўзышла над зямлёю».

М.Багдановіч

2 раздзел – «Творчая старонка непаўторнага паэта».

Эпіграф да 2 раздзела:

«Унутраны агонь паэзіі Максіма Багдановіча з цягам часу не згасне, і ў будучым мы ў яго паэзіі знойдзем сябе, таму што «усе разам ляцім да зор».

Э.Легутэ (літоўская пісьменніца)

3 раздзел – «Увекавечаная памяць Песняра».

Эпіграф да 3 раздзела:

«Ты не згаснеш, ясная зараначка,
Ты яшчэ асвеціш родны край.

Беларусь мая! Краіна-браначка!
Ўстань, свабодны шлях сабе шукай».

М.Багдановіч

Масавыя формы работы

Прапануем правесці масавыя мерапрыемствы з удзелам мастацкай самадзейнасці дамоў культуры, пасяджэнні літаратурных аматарскіх аб'яднанняў, працуючых пры бібліятэках сеткі, такія як:

літаратурныя вандроўкі «Чараўнік беларускага слова», «Зноў шлях знаёмы пабяжыць...» (*на мясцінах, звязаных з жыццём і творчасцю М.Багдановіча*), «Загадка Багдановіча», «Згукі Бацькаўшчыны», «Краю мой родны!», «Старая Беларусь», «І зноў пабачыў я сялібы, дзе леты першыя прайшлі...» .

З мэтай далейшай папулярызацыі творчасці народнага паэта, улічваючы узроставыя магчымасці і інтарэсы, прапануем арганізаваць: *вечар-партрэт* «Нязгаснаю зоркай ты ў небе Радзімы навекм»; *вечар-прысвячэнне* «Пад Вернай зоркай Венерай», «Нязгасная зорка паэта», «Адданы сын Бацькаўшчыны»; *паэтычны вечар* «І вее верш мой дзіўнай казкай», «Звініць твой голас малады»; *паэтычна-музычная гасцеўня* «І застаўся ты ў нашых думках»; *літаратурна-музычная вечарына* «Дзіўная зорка Максіма Багдановіча», «Ой, чаму я стаў паэтам у нашай беднай старане?»; *конкурс на лепшае прачытанне вешаў* «У вянок Максіму Багдановічу»; *літаратурны салон* «Слаўлю свой край у вершах і песнях», «Вянок паэтычнай спадчыны»; *літаратурная замалёўка* «І не знікаць паэтам вечна»; *літаратурна-пазнавальная гадзіна* «Ясная зорка Максіма», «І зорка гарыць і не вяне вянок...», «Паэт, красы, святла, любові!»; *літаратурна-краязнаўчая старонка* «Па Максімавых сцежках»; *літаратурная вечарына* «Ты не згаснеш, ясная зараначка»; *лірычная кампазіцыя* «Максім багдановіч - сын зямлі беларускай»; *дзень памяці М.Багдановіча* «Светлы след будзе вечна жывым...»; *гадзіна паэзіі* «Творчасць М.Багдановіча».

Сцэнарныя матэрыялы

«Я хацеў бы спаткацца з Вамі...»

Вечар-партрэт

Чытальнік: Беларусь, твой народ дачакаецца

Залацістага, яснага дня.

Паглядзі, як усход разгараецца,

Колькі ў хмарках залётных агня!...

1-ы вядучы: Багдановіч быў вялікім жыццялюбам і гуманістам. Яго ідэйна-эстэтычнае крэда трымаецца на светлай веры ў чалавека, на глыбокай павазе да яго асобы. Менавіта адгэтуль вынікала яго абвостраная цікавасць да ўнутранага, духоўнага свету людзей, да патаемных пачуццяў і думак жывой чалавечай душы.

2-гі вядучы: Адгэтуль і той беспамылкова-чуйны псіхалагізм, які характарызуе любоўную лірыку паэта, гаворка ўдваіх «пры агні ў цішыні», і тая безнацяжная філасафічнасць, якую вызначаюцца яго вершы-роздумы аб жыцці і смерці, аб паэце і паэзіі, аб прыгожым і брыдкім у рэчаіснасці і ў мастацтве.

1-ы вядучы: У 1915 г. Багдановіч піша невялікі лірычны верш «Я хацеў бы спаткацца з Вамі на вуліцы...», на першы погляд інтымны, а на самай справе глыбокага філасофскага зместу.

Чытальнік: Хто мы такія?

Толькі падарожныя-папутнікі сярод нябёс

Нашто ж на зямлі

Сваркі і звадкі, боль і горыч,

Калі мы ўсе разам ляцім

Да зор?

2-гі вядучы: Пытанне, як бачым, з той далекай ужо даўнасці прарастае ў нашу сённяшнюю свядомасць сацыяльна-палітычным і філасофскім сэнсам глабальнай маштабнасці і вастрыві.

1-ы вядучы: І, ўвогуле, многія радкі і нават цэлыя вершы М.Багдановіча гучаць, як мудрыя жыццёвыя формулы, як вобразныя паэтычныя афарызмы з багатым і глыбокім філасофскім падтэкстам.

2-гі вядучы: А нарадзіўся Максім Багдановіч 9 снежня 1891 года ў Мінску. Бацька Максіма – Адам Багдановіч паходзіў з прыгоннай дворні мястэчка Халопенічы на Віцебшчыне, але дзякуючы фенаменальным здольнасцям і вялікай жыццёвай энергіі сам здолеў пракласці сабе дарогу ў жыцці.

1-ы вядучы: Займеўшы настаўніцкую адукацыю, ён захапіўся

збіраннем і вывучэннем беларускага фальклору, этнаграфіі і зрабіў немалы ўнёсак у нашу навуку.

2-гі вядучы: Маці – Марыя з дому Мякотаў – таксама была адукаваная, высокай культуры жанчына. Да замужжа яна выхоўвалася ў сям’і мінскага губернатара, вучылася ў настаўніцкай школе ў Пецярбурзе.

1-ы вядучы: У 1896 г. сям’ю Багдановічаў напаткала вялікае гора: пасля нараджэння чацвёртага дзіцяці Марыя Багдановіч захварэла на сухоты і памерла. Адам Ягоравіч цяжка пераносіў смерць жонкі. Калі толькі надарылася магчымасць, ён у канцы 1896 г., баронячыся ад пакутлівых успамінаў і ратуючы дзяцей ад неспрыяльнага, залішне вільготнага клімату, пераязджае ў Ніжні Ноўгарад. Тут, у глыбіні Расіі, пачынаецца новая старонка ў жыцці Багдановічавай сям’і.

2-гі вядучы: Тут прайшло маленства юнага Максіма, а потым – юнацтва. Адсюль – з далёкіх волжскіх берагоў – ён падаў і свой чысты і звонкі голас яшчэ як нікому не вядомы паэт з выразна акрэсленым нацыянальным складам мыслення і бачання і з характэрным беларускім прозвішчам: Максім Багдановіч.

Чытальнік: Вакол мяне кветкі прыгожа красуюць.

Маркотна між іх я хаджу адзінок,

Аж бачу – мне сіняй галоўкай ківае

Наш родны, забыты ў цяні васілёк.

Здароў, будзь зямляча!»

Чуць бачны ў даліне,

Панура, нявесела шэпча ён мне:

«Успамянем, мой дружа, ў багатай чужыне

Аб беднай, далёкай сваёй старане».

1-ы вядучы: У чэрвені 1911 г. Максім Багдановіч заканчвае гімназію ў Ніжнім Ноўгарадзе і пад націскам бацькі паступае ў Яраслаўскі юрыдычны ліцэй. На канікулы ж едзе на Беларусь, куды яго запрасіла рэдакцыя “Нашай Нівы”.

2-гі вядучы: Спыняецца на некалькі дзён у Вільні, дзе адбыліся надзвычай важныя для Максіма Багдановіча гутаркі аб перспектывах беларускага адраджэння з Вацлавам Ластоўскім, Іванам ды Антонам Луцкевічамі.

1-ы вядучы: Максім жыве ў рэдакцыі «Нашай Нівы», захапляецца калекцыяй старажытнасцяў, сабраных Іванам Луцкевічам, яго ўражвае старая Вільня. Потым паэт едзе адпачываць да дзядзькі Луцкевічаў Вацлава Лычкоўскага, які меў фальварак каля вёскі Ракуцёўшчына, на Маладзечаншчыне.

2-гі вядучы: Усё лета пражыў Максім Багдановіч у асобнай хатцы,

якую яму выдзеліў гаспадар, зважаючы на яго здароўе. Там цудоўна пісалася. Адбыўся своеасаблівы паэтычны выбух. У Ракуцёўшчыне Максім Багдановіч напісаў выдатны гарадскі цыкл вершаў – «Места», прысвечаны вялікай Вільні, якая была духоўнай Мекай беларусаў.

Чытальнік: Вулкі Вільні зіяюць і гулка грываць!

Вір людскі скрозь заліў паясы тратуараў,
Блішчаць вокны, ліхтарні ўгары зіхацяць,
Коні мчацца, трамваі трывожна звяняць...
І гараць аганьком вочы змучаных твараў!
А завернеш у завулак – ён цесны, крывы;
Цёмны шыбы глухіх, старасвецкіх будынкаў;
Між каменямі – мох і сцяблінкі травы,
І на вежы, як круглае вока савы,
Цыферблат – пільны сведка мінулых учынкаў...

1-ы вядучы: Не маглі забыцца ў Ракуцёўшчыне і тыя памяткі беларускай старажытнасці, якія паэт ўбачыў у Вільні ў зборы Івана Луцкевіча, а таксама мройныя да позняй ночы размовы з сакратаром «Нашай Нівы» Вацлавам Ластоўскім аб слаўнай мінуўшчыне роднай Беларусі.

2-гі вядучы: Хіба ж можна было паверыць, што краіна, якая мела такую гісторыю, ужо ніколі не ўздымецца з заняпаду? Максім думае пра ўсё гэта ў Ракуцёўшчыне і стварае яшчэ адзін выдатны цыкл вершаў – «Старая Беларусь». Радкі вершаў размераныя, шырокаплынныя:

Чытальнік: Псалтыр, пакрытую няжорсткай бурай кожай,

Я ўзяў і срэбныя засцёжкі адамкнуў,
Перачытаў радкі кірыліцы прыгожай
І воску з ладанам прыемны пах пачуў...

1-ы вядучы: На пачатку 1914 г. ў Вільні (на тытуле пазначаны 1913) выйшла кніжка вершаў Максіма Багдановіча «Вянок». Складзеная пры ўдзеле Вацлава Ластоўскага, кніга адразу была заўважана грамадскасцю, стала значнай падзеяй у літаратурным жыцці Беларусі.

2-гі вядучы: Свежасцю зместу, дасканаласцю формы здзіўлялі чытача змешчаныя ў ёй вершаваныя цыклы «У зачараваным царстве», «Згукі Бацькаўшчыны», «Старая Беларусь», «Места» і інш.

1-ы вядучы: Антон Луцкевіч, выдатны крытык нашаніўскай пары, у першай рэцэнзіі на «Вянок» дае вельмі высокую ацэнку зборніку, даводзячы, што гэта «праўдзівая пэрла ў беларускай паэзіі». Ён ці не першы з сучаснікаў не шкадуе смелых эпітэтаў і параўнанняў: «І як у летні гарачы дзень у крыштальна чыстай крынічнай вадзе

асвяжаецца наша цела, так асвяжае душу паэзія Максіма Багдановіча».

2-гі вядучы: На пачатку 1915 г. ў Максіма Багдановіча наспела думка аб тым, каб пакінуць бацькоўскі дом Расію і вярнуцца ў Беларусь. «Складанне праектаў пачалося вось ужо два-тры месяцы», пісаў у лісце, у маі 1915 г., стрыечны брат Максіма Пётр Гапановіч.

1-ы вядучы: Надыйшоў час, калі Багдановіч хацеў вымкнуць з-пад бацькоўскага крыла і пачаць самастойнае жыццё. Ён нудзіцца, перакладае з рускай мовы верш Пушкіна «Сяджу я ў турме за кратамі гады». А жыццё ідзе сваёй чарадой.

2-гі вядучы: Між тым працягваецца Першая сусветная вайна. Некаторыя дзяржаўныя ўстановы з Беларусі былі эвакуіраваны ў Яраслаўль. У прыватнасці сюды, ў 1915 г., пераводзіцца Мінскі настаўніцкі інстытут, з некаторымі студэнтамі якога і пазнаёміўся Максім Багдановіч, вярнуўшыся з Крыма.

1-ы вядучы: Як згадваў Пётр Гапановіч, што ў гэты час «гіпертрафаванае захапленне асабістымі бакамі літаратуры і занадта заўзятыя адносіны да «самасційнай» Беларусі без астатку паглыналі ўсе ягонныя клопаты і ўсю ўвагу»

Чытальнік: Ты не згаснеш, ясная зараначка,
Ты яшчэ асвеціш родны край.
Беларусь мая! Краіна – браначка!
Устань, свабодны шлях сабе шукай.

2-гі вядучы: Але выбрацца на Радзіму Максіму Багдановічу ўдалося толькі восенню 1916 г., пасля сканчэння юрыдычнага ліцэя. Бацька Максіма Адам Багдановіч напіша пазней ва ўспамінах: «З трывожным пачуццём я яго адпускаў, але рабіць не было чаго: радзіма была цэнтрам яго прыцягнення, туды прыцягвалі яго ўсе жывыя інтарэсы і сімпатыі».

1-ы вядучы: Прыехаўшы ў Мінск, Максім Багдановіч уладкоўваецца на працу ў камітэт Мінскага аддзела Беларускага таварыства дапамогі пацярпелым ад вайны, старшынёй якога быў Раман Скірмунт. Гэтым разам Беларусь nepřыветліва сустрэла Максіма Багдановіча. Непадалёку праходзіў фронт. Голад, холад, хваробы, тысячы бежанцаў, дзеці-сіроты – вось што ўбачыў тут паэт.

2-гі вядучы: Пасяліўся Максім Багдановіч на адной кватэры са Змітраком Бядулем і ягонымі сёстрамі. Харчаваўся ў сталоўцы пры камітэце.

1-ы вядучы: У Мінску паэт адразу ўключаецца ў беларускую дзейнасць – выступае на вечарынах, дэкламуе свае вершы, піша сваю геніяльную «Пагоню».

Чытальнік: Толькі ў сэрцы трывожным пачую

За краіну радзімую жах,-
Успомню Вострую Брану святую
І ваякаў на грозных канях.
У белай пене праносяцца коні,-
Рвуцца, мкнуцца і цяжка хрыпяць...

2-гі вядучы: Слабое здароўе паэта не магло доўга вытрамаць такіх вялікіх нагузак. З неспадаючай высокай тэмпературай Максім Багдановіч піша паэму з трагічным сюжэтам «Страцім-лебедзь!»

1-ы вядучы: Мабыць, сябе ўяўляў Багдановіч такім лебедзем, які ўсклаў на свае крылы занадта вялікі цяжар і не вытрымаў – хутка слабеў.

2-гі вядучы: Сілы паэта хутка зыходзілі, і ў лютым 1917 г. Максіма Багдановіча адпраўляюць лячыцца ў Крым. Ён жыве там без асаблівага дагляду. Перыядычна ў яго ідзе горлам кроў. Паэт ведае, што жыць засталася яму няшмат, але ставіцца да гэтага спакойна. Светлы сум працінае яго апошнія радкі:

Пралятайце вы, дні
Залатымі агнямі,
Скончу век малады,-
Аблятайце цвятамі.

1-ы вядучы: Жыццё заставалася для яго светлым, але яно няўмольна прасочвалася, як вада праз пясок.

2-гі вядучы: Паміраў Максім Багдановіч у адзіноце. Яго пахавалі на трэці дзень пасля скону. Адпелі ў царкве. Рабілі гэта чужыя людзі, удалечыні ад Беларусі, якая заўсёды была ў яго снах.

1-ы вядучы: У адным з артыкулаў, радуючыся першым поспехам маладой беларускай літаратуры, Багдановіч пісаў, «што не толькі нашаму народу, але і ўсясветнай культуры нясе яна свой дар». Так, і свайму народу, і ўсяму чалавецтву – культуры свету.

2-гі вядучы: Гэты неацэнны дар, непараўнана памножаны і ўзбагачаны, нясе яна людзям і сёння. І адно з самых прыгожых і каштоўных складаемых гэтага дару – творчасць самога Максіма Багдановіча.

1-ы вядучы: Творчасць, якая чым далей адыходзіць ад журботнага крымскага маю, тым больш маладзее. Творчасць, якая, ад нешырокага калісьці кола чытачоў на Бацькаўшчыне, ныйначай як наважылася апаясаць сваім чароўным вянком увесь зямны шар – прарасці цвятком радзімы васілька на ўсіх яго паралелях і мерыядынах. Творчасць, у якой вялікая будучыня.

2-гі вядучы: У свой час Уладзімір Караткевіч напісаў верш, які гранічна, дакладна і сутнасна раскрыў усю непаўторную веліч геніяльнага Максіма Багдановіча.

Чытальнік: Сцюжны час, бязмежна – суровы

Спіць народ, нібы зерне ў раллі.

Ты прыйшоў

І гарачым словам

Рунь узняў на роднай зямлі.

Ты сказаў нам:

«Унукі Скарыны,

Дзе ваш гонар, моц і краса?

Ёсць і у вас, як у іншых, святыня.

Не давайце святыні псам!

Не давайце з яе глуміцца,

Бо праспіць яна ясну зару,

Бо святы ізмуруд заімгліцца

У пярсцёнку тваім, Беларусь!

Чытальнік: Ты ўстаў на лютую сечу,

Бітву вечную сонца і хмар,

Узваліўшы на юныя плечы

Святагораў народны цяжар.

І не вынеслі жылы напругі:

Знік ты, лебедзь, у хвалях сівых,

Сплыў крывёю, загінуў «за другі»

За мяне, за вас і за ўсіх.

І застаўся ты ў нашых душах,

Хоць навекі знік у палях,

Вечны светлы і вечна дужы,

Вечна юны, як наша зямля.

Мы табой ганарымся – і плачам.

Мы нясём цябе ў сэрцы праз дым.

Чытальнік: Нізка голаў схіляю, юначы,

Перад вечным глаголам тваім.

Смела крочу цяпер у пясці я

Перад светлай заветнай гарой,

Бо як ёсць у народа такія –

Не загіне давеку народ.

Вядучы: На гэтым наша мерапрыемства скончана. Да новых сустрэч!

Укладальнік сцэнарыя З.П. Галдобенка,
бібліятэкар Першамайскай б/ф

«Ты не згаснеш, ясная зараначка...»

Літаратурная вечарына

Партрэт Максіма Багдановіча, упрыгожаны ручнікамі. Букеты кветак, свечкі. Вядучыя чытаюць тэкст.

I Вядучы: Пакутай спадкаемнаю

Запальвай свячу.

Малітву патаемную

У прыцемках шапчу.

Ёсць сіла ўратавальная

У мігценні слоў жывых.

I свеціцца астральная

Сляза святая іх.

Маркотны дзень апусціцца,

Сумненняў цень міне.

I верыцца, і суміцца,

I лёгка, лёгка мне.

II вядучы: Шчаслівы, хто верыць у цуды. I, гляньма – цуды здзяйснююцца. Вечнаюны Максім Багдановіч прыходзіць на свае 125-годкі з дня нараджэння. Прыходзіць з новай верай і новай сілай ў новую, незалежную Беларусь.

I Вядучы: Ён быў паэт-прарок. Цяпер можна сказаць: прарок біблейскай сілы.

Беларусь, твой народ дачакаецца

Залацістага, яснага дня.

Паглядзі, як усход разгараецца,

Сколькі ў хмарках залётных агня...

II Вядучы: Хто толькі не цытаваў і не цытуе гэтыя хрэстаматыйныя радкі. А сапраўдны сэнс іх раскрываецца сёння і не мог раскрыцца раней, як сёння. Гэтак жа і вернікі прачытваюць свяшчэннае пісанне: з кожным часам – як адкрыццё.

I вядучы: Асцеражэмся, аднак, гучных слоў. Наш пясняр не любіў іх. Яго слова шчымлівае, бадай самае шчымлівае з усіх, што вымаўляліся па-беларуску. I адначасова велічнае, мудрае, святое!

II Вядучы: Вакол мяне кветкі прыгожа красуюць.

Маркотна між іх я хаджу адзінок,

Аж бачу – мне сіняй галоўкай ківае

Наш родны, забыты ў цяні васілёк.

«Здароў будзь, зямляча!» Чуць бачны ў даліне

Панура, нявесела шэпча ён мне:
«Успамянем, мой дружа, у багатай чужыне
Аб беднай, далёкай сваёй старане».

I Вядучы: Гэта была яшчэ раніца, ранняя раніца, калі толькі пачынае брацца на дзень, калі сонца недзе далёка за лесам, але там, дзе яно будзе ўзыходзіць, ужо заружовіўся і пасвятлеў небакрай.

II Вядучы: Гэта была ранняя раніца маладой беларускай літаратуры, што ў пачатку XX стагоддзя на змрочным небе тагачаснага грамадскага жыцця ўспыхвала і разгаралася сваімі першымі яркімі зоркамі – прадвесніцамі блізкага світаньня.

I Вядучы: У Беларусі, упершыню ў гісторыі, пачала выходзіць легальная беларуская газета – спачатку «Наша доля», а затым, фактычна ёй на змену – «Наша Ніва». Сталі выдавацца – хоць і ў цяжкіх умовах – беларускія кніжкі. Узнікаюць беларускія суполкі і таварыствы, якія аб'ядноўваюць патрыятычна-настроеную моладзь, поўную самаахварнага жадання працаваць на ніве народнай асветы, культуры і мастацтва.

II Вядучы: З гушчы народа выходзяць, каб клікаць і весці наперад, палымяныя народныя трыбуны, і сярод іх такія магутныя волаты духу, як Цётка, Купала, Колас.

I Вядучы: Вось у такі складаны час і падаў на Радзіму – з далёкіх волжскіх берагоў – свой чысты і звонкі голас яшчэ нікому не вядомы паэт, паэт з выразна акрэсленым нацыянальным складам мыслення і бачання і з характэрным беларускім прозвішчам: Максім Багдановіч.

II Вядучы: Сцюжны час, бязмежна-суровы
Спіць народ, нібы зерне ў раллі.
Ты прыйшоў і гарачым словам
Рунь узняў на роднай зямлі...

I Вядучы: Нарадзіўся Максім Багдановіч 9 снежня 1891 г. у г.Мінску ў сям'і Адама Ягоравіча і Марыі Апанасаўны Багдановічаў. Бацька Максіма быў сынам прыгоннага, але скончыў Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю. Пазней стаў вядомым этнографам, мовазнаўцам, гісторыкам і эканамістам!

II Вядучы: А маці – Марыя Апанасаўна Мякота (Багдановіч) скончыла Мінскае Аляксандраўскае вучылішча і некалькі курсаў жаночай настаўніцкай школы ў Пецярбургу. Была аўтарам апавядання «Напярэдадні Каляд», якое было змешчана ў газеце «Гродненские губернские ведомости» у 1893 г.

I Вядучы: Акрамя Максіма, у шлюбе А.Я.Багдановіча і Марыі

Апанасаўны Мякоты было яшчэ трое дзяцей: сыны Вадзім, Леў і дачка Ніна. У ліпені 1892 г. сям'я Багдановічаў пераехала з Мінска ў Гродна, дзе і прайшлі раннія дзіцячыя гады будучага паэта.

II Вядучы: Сярод найбольш яркіх уражанняў гэтага перыяду яго жыцця – паездка летам 1895 г. ў маёнтак Вяззе, дзе жыла яго родная цётка з боку маці і дзе ён акунуўся ў натуральную стыхію беларускай мовы, бо асяроддзе, у якім выхоўваўся паэт, было ў аснове сваёй рускамоўнае.

I Вядучы: Калі М.Багдановічу было 5 гадоў, ад раптоўных сухотаў памерла яго маці, і ў сярэдзіне лістапада 1896 г. ягоны бацька з дзецьмі перабраўся ў Расію у Ніжні Ноўгарад, дзе атрымаў новую работу.

У Ніжнім Ноўгарадзе бацька далучыў сына да скарбаў сусветнай літаратуры. Як прызнаваўся Адам Ягоравіч у сваіх успамінах, «У маёй бібліятэцы было ўсё, што было лепшага ў свеце...»

II Вядучы: Вялікі ўплыў на Максіма Багдановіча аказаў і Максім Горкі. І не толькі як пісьменнік. Адам Ягоравіч, бацька Максіма, ажаніўшыся другі раз, у жонкі ўзяў родную сястру жонкі Аляксея Максімавіча, Аляксандру Волжыну. Былі і асабістыя кантакты Багдановічаў з Максімам Горкім, а гэта пакідала ў душы дапытлівага юнака глыбокі след.

I Вядучы: Шмат дало яму і навучанне ў гімназіі – спачатку ў Ніжагародскай, а потым у Яраслаўскай. З таго часу Багдановіч паспраўднаму палюбіў рымскую, грэчаскую, французкую, нямецкую і іншыя літаратуры, атрымаў неблагое веданне лацінскай, нямецкай і французкай моў. Усё гэта і абумовіла ў далейшым ягоныя пераклады на беларускую мову Гарацыя, Авідзія, Верлена, Гейнэ...

II Вядучы: Верш Г. Гейнэ ў перакладзе М. Багдановіча

У паўночным краю на кургане
Сасна адзінока стаіць,
Абкутаўшысь лёдам і снегам,
Як белай адзежынай, спіць.
І бачыць у сне яна пальму,
Што ў дальняй паўдзённай зямле
Самотна стаіць і нудзгуе
На спаленай сонцам скале.

I Вядучы: Паступова і ў самога з'явілася жаданне ўзяцца за пяро. А ўвогуле ён паспрабаваў пісаць па-беларуску яшчэ ў дзесяці-адзінаццацігадовым ўзросце. І дэбютаваў не як паэт, а як празаік,

змясціўшы ў 1907 г. ў газеце «Наша ніва» казку-прытчу «Музыка».

II Вядучы: З гэтай першай праявічай публікацыі і пачалося новае нараджэнне М.Багдановіча. Менавіта там, у Ніжнім Ноўгарадзе, на далёкай ад Беларусі Волзе і пачаў складвацца паэт Максім Багдановіч, пясняр Нёмана, вобраз якога стаў у творчасці маладога пісьменніка сімвалам роднай Беларусі.

Перад паводкай
Праясняецца пагода,
Бо вярнулася вясна.
Усё чакаеш, што прырода
Устрапянецца ада сна.
І пад птушы крык і гоман,
Даўшы хвалям вольны ход,
Прыпадые бацька Нёман
На хрыбце магутны лёд..

I Вядучы: Тая ж «Наша Ніва» дала пуцёўку ў жыццё і Максіму Багдановічу - крытыку. Апублікаваўшы ў 1911 г. яго артыкул «Глыбы і слаі». А яшчэ «Наша Ніва», а перад гэтым «Наша доля» пасапраўднаму далучылі яго да беларускай мовы. Бо адарваны ад беларускамоўнага асяроддзя ён, дзякуючы друкаванаму слову, пераканаўся ў непаўторнасці той мовы. Якую ўпершыню пачуў у маленстве.

II Вядучы: Гімназію М.Багдановіч скончыў толькі ў 1911 г. Бо не мог пахваліцца здароўем ад нараджэння, а ў 1911 гдзе захварэў яшчэ на туберкулёз.

Але заканчэнне гімназіі прынесла не толькі радасць. І тады, і пазней М.Багдановіч не знаходзіў асаблівага паразумення з бацькам. Атрымліваўся дзіўны парадокс, чалавек, які шмат зрабіў на ніве нацыянальнай культуры (вядомасць набыла кніга Адама Ягоравіча Багдановіча «Перажыткі старажытнага светаўспрымання ў беларусаў»), якая выйшла ў 1895 годзе, па сутнасці, адмаўляў у такім праве свайму сыну.

I Вядучы: Не ўхваліў ён і намер Максіма паступіць на філалагічны факультэт Пецябургскага ўніверсітэта. Хоць рэкамендаваў яго ў гэтую аўтарытэтную вышэйшую ўстанову акадэмік А.Шахматаў. Давялося М.Багдановічу змірыцца з лёсам і стаць студэнтам Яраслаўскага юрыдычнага ліцэя. Заняцца тым, да чаго не ляжала душа.

II Вядучы: Адно цешыла: з чэрвеня па жнівень 1911 г. змог пажыць у Беларусі. Пасяліўся ў фальварку Ракуцёўшчына (сёння невялікая вёска

ў Маладзечанскім раёне), які належыў роднаму дзядзьку братоў Луцкевічаў – Вацлаву Лычкоўскаму. Гэты перыяд стаў для яго асабліва плённым. Чымсьці накшталт Болдзінскай восені для Пушкіна.

I Вядучы: Паводле некаторых звестак у Ракуцёўшчыне М. Багдановіч напісаў 16 вершаў і 2 паэмы, якія пазней увайшлі ў паэтычныя цыклы «Старая Беларусь», «Месца», «Мадонна».

II Вядучы: Вулкі Вільні зіяюць і гулка грымяць!

Вір людскі скрозь заліў паясы тратуараў,
Блішчаць вокны, ліхтарамі ўгары зіхацяць,
І гараць аганьком вочы змучаных твараў!

А завернеш у завулак – ён цесны, крывы,
Цёмны шыбы глухіх, старасвецкіх будынкаў,
Між каменнямі - мох і сцяблінкі травы,
І на вежы, як круглае вока савы,
Цыферблат- пільны сведка мінулых учынкаў.

Ціха тут. Маўчаліва ўсталі – і спяць
Ў небе купалы, брамы, байніцы і шпіцы;
Грук хады адзінокай здалёку чуваць,
Часам мерныя ўдары звана задрыжаць
І замоўкнуць ,ад старой званіцы...

I Вядучы: У той першы, такі памятны прыезд у Беларусь Багдановіч здолеў шмат убачыць, пачуць, пазнаёміцца са славытымі дзеячамі беларускай культуры. Здолеў наведць рэдакцыю газеты «Наша Ніва», беларускі музей Івана Луцкевіча, старажытную Вільню.

II Вядучы: Вільня Багдановіча ўразіла. Сэрца паэта трапятала і напаўнялася радасцю ад сустрэчы з гістарычнымі мясцінамі, якія пазней ажылі на старонках «Вянка», з вуліцамі «якія зіяюць і гулка грымяць» і верхам дасканаласці для М.Багдановіча стаўся касцёл святой Ганны – цуд архітэктуры Вільні. Менавіта яго, як сведчаць легенды, Напалеон гатоў быў на далоні перанесці ў Парыж. І гэта легенда ажыла пазней у вершы незвычайнай прыгажосці і непаўторнасці.

I Вядучы: Касцёл св.Анны ў Вільні.

Каб залячыць у сэрцы раны,
Забыць пра долі цяжкі глум,
Прыйдзіце да касцёла Анны,
Там знікнуць цені цяжкіх дум.

Як лёгка да гары, як красна
Узносіць вежы ён свае!
Іх зарыс стройны ў небе ясна
Узломам дзіўным ўстае.

А вастрыя іх так высока,
Так тонка ў вышу неба тнучь:
Што міг- і ўжо, здаецца, воку,
Яны ў паветры паплывуць.

Як быццам з грубаю зямлёю
Расстаўся стройны, лёгкі гмах
І вось, чаруючы красою,
Уступае на блакітны шлях.

Глядзіш - і ціхнуць сэрца раны,
І забываеш долі глум.
Прыйдзіце да касцёла Анны,
Там знікне горыч цяжкіх дум.

II Вядучы: Пра тую памятную вандроўку ў Беларусь бацька паэта пазней успамінаў: «Паездкай ён быў вельмі задаволены, і, вядома, яна была надзвычай плённай для яго паэтычнай дзейнасці. Калі вярнуўся, ён шмат расказваў пра падзвіжнікаў беларускай культуры, аб няшчасцях, якія яны перажываюць, аб недахопах сродкаў, аб бескарыслівым служэнні роднаму слову шматлікіх работнікаў, галоўным чынам з асяроддзя настаўнікаў... пра Вільню і яе даўніну, і пра тое ўражанне, якое зрабіла на яго, пра віленскія калекцыі слуцкіх паясоў, якія ён там бачыў і якія, напэўна, натхнілі яго на напісанне «Слуцкіх ткачых».

I Вядучы: А вось што пісаў непасрэдна сведка той знамянальнай падзеі - славуты беларускі гісторык, пісьменнік, выдавец Вацлаў Ластоўскі: «Максім Багдановіч прыехаў у Вільню ўжо як актыўны і свядомы працаўнік беларускага адраджэння, глыбей сягаючы думкай у будучыню нашага народа, чым мы, працаўнікі, што згрупаваліся ў цэнтры. Гэтыя думкі аб адраджэнні і былі галоўнай тэмай начных бясед...

II Вядучы: Гэтыя думкі і тэмы займалі ўсе яго думкі, мары і спадзяванні. З іх ён зрабіў лагічную канцэпцыю развіцця ўсёй беларускай літаратуры.

Тут яшчэ раз даверымся памяці Вацлава Ластоўскага: - М.

Багдановіч казаў, што край беларускі – лясісты і балоцісты. Вось калі і трэба ствараць паэзію лесу, паэзію дрэва. Украінская стыхія – стэп, у нас наша стыхія- лес і балоты. Тут ёсць свая адметная краса, рытміка, адметны чар. Трэба іх знайсці, падгледзіць і вынесці на шырокі свет”

I Вядучы: Трэба думаць, што паездка ў Вільню і Ракуцёўшчыну для М.Багдановіча стала і сур’ёзнай праверкай яго духоўнай цвёрдасці, а ў рэшце-рэшт выявіла, наколькі ён сур’ёзна быў гатовы да працы на карысць Радзімы.

II Вядучы: А праз нейкі час, на імя адказнага сакратара «Нашай Нівы» якім быў Вацлаў Ластоўскі, прыйшла з далёкай Расіі заказная бандэроль. У ёй знаходзіўся рукапіс зборніка, у якім былі сабраны яго вершы, «як некаторыя з раней друкаваных у «Нашай Ніве», так і нанова ім напісаныя, пад загалоўкам «Кніжка выбраных вершаў», з просьбай выпусціць іх асобнай кніжачкай.

I Вядучы: Кніга тая, пад назвай «Вянок» – стала адзіным прыжыццёвым зборнікам М.Багдановіча. І выйшла яна ў 1913 г. ў славутай Віленскай друкарні вядомага беларускага выдаўца Марціна Кухты.

II Вядучы: Па словах самога Багдановіча «Вянок» – кніжка зусім маладая». Але гэта не перашкодзіла ёй стаць нароўні з лепшымі тагачаснымі дасягненнямі беларускай паэзіі, а шмат у чым абагнаць час, бо ў ёй былі «І творчасць, і натхненне, і сур’ёзныя працы».

I Вядучы: У 1916 г. М.Багдановіч заканчвае Дзямідаўскі юрыдычны ліцэй і ў верасні месяцы таго ж года пераязджае ў Мінск. Як яму здавалася назаўжды.

II Вядучы: Працуе ў губернскай земскай управе сакратаром харчовага камітэту. Прымае ўдзел у рабоце Беларускага таварыства дапамогі пацярпелым ад вайны, удзельнічае у культурнай рабоце «Беларускай хаткі».

I Вядучы: У гэты цяжкі для Беларусі час стварае шэдэўры сваёй паэзіі – вершы «Страцім-лебедзь» і «Пагоня». Распачынае працу над літаратурнай хрэстаматыйай для пачатковай школы.

Усё складвалася як найлепш. Здавалася, што толькі працуй. Але прагрэсравалі сухоты. Ён адчуваў, што надзеі на папраўку амаль не было. Ён гэта добра ведаў. Але згадзіўся з парадай сяброў ехаць на тэрміновае лячэнне ў Крым.

II Вядучы: З Мінска выехаў у лютым 1917 г. Была зіма, мяцеліца. За Гомелем на тры дні цягнік запынілі снежныя заносы. Апынуліся між станцыямі, як паміж небам і зямлёй. Цемра, завіруха. Страшныя,

апакаліптычныя дні...

I Вядучы: Але вось, нарэшце, і Ялта. З цяжкасцю знайшоў пакой.

II Вядучы: Але сілы паступова пакідалі зморанае цела. У апошнія дні свайго жыцця думаў пра родных, пра сваю «Краіначку-браначку», пра свой адзіны прыжыццёвы зборнік.

Украіне светлай, дзе я ўміраю,

У белым доме ля сіняй бухты

Я не самотны, я кнігу маю

З друкарні пана Марціна Кухты.

I Вядучы: Памёр Максім Багдановіч 25 мая 1917 г. на 26-м годзе жыцця. Гаспадыня не адразу зразумела, што здарылася. На табурэце каля ложка ляжаў кулёк з клубніцамі. Папера гучна набрыняла чырванню. Нейкі скручаны лісток валяўся на падлозе. Гаспадыня падняла і прачытала. «Дзень добры, стары верабей. Маладому вераб'ю блага...» Гэта быў апошні ліст да бацькі...

II Вядучы: Упарта і няспынна высякаў Максім Багдановіч са сваіх слабых грудзей гарачы агонь пачуццяў. «Не трэба ісці ў чужыя людзі, шукаючы глыбокіх і трывожных дум, чулага і хвалюючага пачуцця. Душу радуючай красы. Не трэба, бо і ў саміх ёсць. Мала таго, самі яны могуць да нас звярнуцца, бо іншы раз таго, што маем мы, не зноўдзецца ў іх» - з гонарам за свой народ пісаў Максім Багдановіч.

I Вядучы: Сёння мы ўжо не баімся даваць яму найвышэйшую адзнаку, не баімся ставіць яго імя побач з імёнамі вядомых еўрапейскіх пісьменнікаў. Створанае ім выпрабавана часам і не толькі не паблякла, а, наадварот, яшчэ ярчэй зазіхацела, здзіўляючы сваім характвом увесь свет.

II Вядучы: Прырода надзяліла Максіма Багдановіча шматгранным талентам, дазволіла паспяхова праявіцца як паэту і праязіку, перакладчыку і крытыку, публіцысту і гісторыку. Яго поўнае неаслабнага гарэння жыццё было і ёсць ўзорам высокага служэння роднай літаратуры, роднаму народу. Яно нагадвае прыклад незгасальнай любові і веры да сваёй Радзімы, сваёй Беларусі.

I Вядучы: Кінь вечны плач свой аб старонцы!

Няўжо жа цёмнай ноччу ты

Не бачыш, што глядзіцца сонца

Ў люстэрка – месяц залаты?

Не згасла сонца! Сонца гляне,

Усіх падыме ада сна.

Ён, гэты дзень, яшчэ настане, -

І «ачуняе старана»!
Я пад яе зімовай ласкай –
Пад снегам – бачу твар вясны,
І вее верш мой дзіўнай казкай,
І ясны ён, як зорак сны.

Укладальнік сцэнарыя С.У. Каралёва
бібліятэкар Бельскай б/ф

«Жыццё і творчасць Максіма Багдановіча»

Пазнавальная віктарына

1. У якіх гарадах жыла сям'я Багдановічаў? (*Мінск, Гродна, Ніжні Ноўгарад, Ялта, Яраслаўль*).
2. Якія кветкі сімвалізуюць творчасць М.Багдановіча? (*Васількі*).
3. З якім выдатным рускім пісьменнікам сябраваў і меў сваяцкія адносіны М.Багдановіч? (*Максім Горкі*).
4. У апошнія дні свайго жыцця Максім Багдановіч займаўся дзейнасцю, якая мела дачыненне да дзяцей. Над чым працаваў паэт у гэты час? (*Над стварэннем беларускага буквара*).
5. Як пачынаецца адзін з найвядомейшых яго вершаў, які мае назву «Раманс»? (*«Зорка Венера ўзышла над зямлёю...»*).
6. Якія вы ведаеце рамансы і песні на словы М.Багдановіча? (*«Ноч», «Маладыя гады», «Зорка Венераі г.д.*
7. Каму прысвечаны цыкл «Мадонны»? (*Ганне Какуевай*).
8. Як называецца паэма-казка Максіма Багдановіча? (*«Мушка-зелянушка і камарык – насаты тварык»*).
9. Як называецца адзіны зборнік, які выйшаў пры жыцці піс (*«Вянок»*).
10. Які верш Багдановіча мае такую ж назву, як вядомы беларускі танец? (*«Лявоніха»*).
11. Дзе памёр Багдановіч і дзе ён пахаваны? (*У Ялце*).
12. Якое дачыненне да паэта мае чалавек, прозвішча якога – Вакар? (*Гэта скульптар, аўтар помніка Максіму Багдановічу*).

Дадатковыя матэрыялы аб жыцці і дзейнасці:

1. Баршчэўскі, Л. П. Максім Багдановіч : [аб жыцці і творчасці класіка беларускай літаратуры] / Лявон Баршчэўскі, Пятро Васючэнка, Міхась Тычына // Баршчэўскі, Л. П. Беларуская літаратура і свет: ад эпохі рамантызму да нашых дзен : папулярныя нарысы / Лявон Баршчэўскі, Пятро Васючэнка, Міхась Тычына. – Мінск : Радыёла-плюс, 2006. – 596 с.
2. Бутэвіч, А. Асноўныя вехі жыцця Максіма Багдановіча / А. Бутэвіч // Маладосць. – 2007. – № 10. – С. 95-96.
3. Дышыневіч, В. «Але вось цераз цемень маланка блішчыць, асвятчае мне вобраз Хрыста...» : [хрысціянскія матывы ў творчасці Максіма Багдановіча] / Валянціна Дышыневіч // У безмежную даль : кніга пра Максіма Багдановіча : зборнік : для сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту / укладальнік і аўтар прадмовы С. С. Панізнік. – Мінск, 1996. – С. 254-263.
4. Зуёнак, В. Цвяток радзімы васілька... : паэт і беларуская мова : [да 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча] / В. Зуёнак // Полымя. – 1991. – № 6. – С. 223-225.
5. Івашын, В. У кантэксце мастацкіх культур : [творчасць Максіма Багдановіча] / В. Івашын // Полымя. – 1998. – № 12. – С. 256-269.
6. Івашын, В. Максім Багдановіч – паэт высокай мастацкай культуры : [духоўны свет лірычнага героя ў суадносінах з прыродай і грамадствам] / В. Івашын // Роднае слова. – 2001. – № 12. – С. 5-8.
7. Камейша, К. Пад пошум хваль, ля сіняй бухты... : [пра паездкі М. Багдановіча ў Крым] / Казімір Камейша // Маладосць. – 2001. – № 12. – С. 224-232.
8. Кароткая, Т. М. Багдановіч Максім / Т. М. Кароткая // Беларускія пісьменнікі : бібліяграфічны слоўнік : у 3 т. Т. 1. Абуховіч – Ватацы / Інстытут літаратуры імя Янкі Купалы АН Рэспублікі Беларусь Беларуская энцыклапедыя ; рэдкалегія: І. Э. Багдановіч [і інш.]. – Мінск : Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 1992. – С. 157-159.
9. Кісялевіч, А. «Я не самотны, я кнігу маю...» : [да 80-годдзя з дня выхаду ў свет зборніка М. Багдановіча «Вянок»] / А. Кісялевіч // Роднае слова. – 1993. – № 12. – С. 62-65.
10. Конан, У. Роздум пра вечнае ў паэзіі М. Багдановіча / У. Конан // Полымя. – 1991. – № 11. – С. 236-247.
11. Лёсік, Я. Асноўны матыў у творчасці М. Багдановіча / Я. Лёсік //

- Полымя. – 1991. – № 12. – С. 177–192.
12. Максимович, В. Диалектика мысли и чувства. Опыт литературно-психологического исследования критического наследия Максима Богдановича / В. Максимович // Нёман. – 2008. – № 5. – С. 157–167.
 13. Марціновіч, А. Свяці, зорка, свяці : [да 120-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча] / Алесь Марціновіч // Полымя.– 2011.– № 10. – С.112–129.
 14. Марціновіч, А. Спежкамі Максіма / Алесь Марціновіч // Марціновіч, А. А. Хто мы, адкуль мы... : гістарычныя эсэ, нарысы : у 3 кн. Кн. 3 / Алесь Марціновіч. – Мінск, 2008. – С. 244–262.
 15. Мышкавец, І. Вядомыя і невядомыя лёсы «Вянкоў» Максіма Багдановіча / Ірына Мышкавец // Роднае слова. – 2010.– № 2. – С. 12–14.
 16. Навумовіч, У. А. Максім Багдановіч : [аб жыцці і творчасці класіка беларускай літаратуры] / У. А. Навумовіч // Навумовіч, У. А. Беларуская літаратура : вучэбны дапаможнік / У. А. Навумовіч. – Мінск, 2007. – С. 272–287.
 17. Навуменка, І. Ранняя паэзія Максіма Багдановіча / І. Навуменка // Полымя. – 1997.– № 12. – С. 218–238.

Спіс выкарастанай літаратуры

1. Багдановіч, М. Маладзёк : лірыка. – Мінск : Беларусь, 1968г. – С. 290.
2. Ватацы, Н. Шляхі : гісторыка-літаратурныя артыкулы. - Мінск : Маст.літ., 1986г. – 176 с., 8л.іл.
3. Герасімовіч, В. Незабыўны Максім Багдановіч: літаратурная вечарына / В. Герасімовіч // Бібліятэка прапануе. – 2006. – №5. – С. 13–15.
4. Зубараў, Л. Максім Багдановіч, Мінск : Універсітэцкая, 1989 г. – С. 263.
5. Казлоўскі, М. А сэрца ўсё імкнецца да бацькоўскага краю... : да 120-годдзя з дня нараджэння М. Багдановіча / М. Казлоўскі // Бібліятэка прапануе. – 2011. – №11. – С. 22–24.
6. Каханоўскі, Г. А. Сэрца ўсё імкне да бацькаўскага краю... – Мінск, 1991.
7. Шлях паэта : зборнік успамінаў і біяграфічных матэрыялаў пра Максіма Багдановіча / Ватацы Н. В. – Мінск : Маст.літ., 1975 г. – С. 319.

«Блішчыць у небе зор пасеў...»

Метадычныя рэкамендацыі
да 125-годдзя з дня нараджэння
беларускага пісьменніка
Максіма Багдановіча

Складальнік: А. С. Падгурская

Рэдактар: М. А. Сакалова

Дызайн вокладкі: Н. А. Барбацько

Тыраж 14 экз.

Надрукавана на прынтары Дрыбінскай ЦРБ

213971, г.п. Дрыбін, вул. Леніна, 39

